

СЦЯПАН АНДРЭЭВІЧ УМРЭЙКА – ВУЧОНЫ І ПЕДАГОГ

19 снежня споўнілася б 90 гадоў вядомаму беларускаму вучонаму і педагогу, члену-карэспандэнту АПН СССР, прафесару, заслужанаму настаўніку Беларусі, аднаму з заснавальнікаў часопіса "Веснік БДУ" Сцяпану Андрэевічу Умрэйку.

С.А.Умрэйка нарадзіўся 19.12.1908 г. у в.Пясочнае, што на Капыльшчыне, у сялянскай батрацкай сям'і. З 1928 г., пасля заканчэння Мінскага педагагічнага тэхнікума, працаваў у Капылі настаўнікам сямігадовай школы, потым – у райкоме ЛКСМБ, затым – інспектарам райана. З 1930 г. працаваў у Мінску загадчыкам аддзела Фрунзенскага райкома камсамола, загадчыкам аддзела рэдакцыі газеты "Чырвоная змена", завучам і дырэктарам школы. З 1940 г., пасля заканчэння Мінскага педагагічнага інстытута імя А.М.Горкага, працаваў начальнікам Упраўлення сярэдніх навучальных устаноў Наркамасветы БССР.

С.А.Умрэйка ўдзельнічаў у баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі на франтах Вялікай Айчыннай вайны. Ён быў камісарам батальёна, камісарам палка, старшым інструктарам палітаддзела. З 1943 да 1964 г. працаваў намеснікам міністра асветы Беларусі, з перапынкам у 1948–1952 гг., калі ён кіраваў рэспубліканскім НДІ педагогікі. У 1964 г. С.А.Умрэйка перайшоў на педагагічную працу ў БДУ, дзе ўзначаліў кафедру педагогікі і псіхалогіі; з 1967 па 1974 г. быў прарэктарам універсітэта.

Валодаючы вялікім жыццёвым вопытам, адчуўшы ўсе тонкасці станаўлення і развіцця агульнаадукацыйнай школы, С.А.Умрэйка змог сабраць і кваліфікавана абагульніць вялікі фактычны матэрыял па праблемах школьнай адукацыі ў Беларусі. Ён стаў фактычна першым даследчыкам гісторыі развіцця школы і народнай асветы ў рэспубліцы. Вялікія арганізатарскія здольнасці, глыбокая эрудыцыя і веданне педагагічных праблем сярэдняй школы і ВНУ вылучылі С.А.Умрэйку ў лік вядучых вучоных педагогаў Беларусі.

С.А.Умрэйка апублікаваў звыш 100 навуковых прац, падрыхтаваў двух дактароў і 22 кандыдатаў педагагічных навук. За гэтымі лічбамі – вялікая творчая і шматгранная праца Сцяпана Андрэевіча, самага знакамітага беларускага вучонага ў галіне гісторыі педагогікі. Ураджваюць шматпланавыя і разнапланавыя вектары яго навуковых, вучэбных, педагагічных інтарэсаў і вынікі іх рэалізацыі ў практыцы народнай адукацыі.

С.А.Умрэйка належыць да ліку нямногіх педагогаў, якія ў сваёй творчасці ўдала і арганічна спалучалі ўсё новае з гістарычным і традыцыйным вопытам. Ён быў вялікім энтузіястам даследаванняў у вобласці гісторыі народнай адукацыі і педагагічнай думкі Беларусі. Менавіта па яго ініцыятыве ў 60-х гг. пачалася праца па стварэнню "Нарысаў гісторыі развіцця народнай асветы і педагагічнай думкі ў Беларускай ССР". Глыбокія веды, багаты жыццёвы вопыт настаўніка і выключная працавітасць дапамаглі Сцяпану Андрэевічу прайсці шлях ад настаўніка да члена-карэспандэнта Акадэміі педагагічных навук СССР і закласці тэарэтычную базу для развіцця гісторыка-педагагічнай навукі ў нашай рэспубліцы. Значны ўплыў аказаў ён і на развіццё універсітэцкай адукацыі. Пад яго кіраўніцтвам на кафедры педагогікі былі створаны навуковыя школы, выхаванцы якіх і сёння актыўна працуюць на ніве беларускай педагагічнай навукі.

У нашым часопісе друкуюцца артыкулы вучняў, паслядоўнікаў і саратнікаў Сцяпана Андрэевіча Умрэйкі па праблемах педагогікі, асновы якіх былі ім закладзены.

Аўтар гэтых радкоў у студэнцкія гады слухаў лекцыі С.А.Умрэйкі, якія прываблівалі студэнтаў навуковай стройнасцю, яскравасцю выкладання думкі, уменнем зацікавіць слухачоў сваім прадметам.